

In Deo

Toon Verkoijen

(Antoon Karel Pieter)

Door Wim Swüste FIC

Toon is geboren op 19 januari 1926 in Venlo. Hij legde op 15 augustus 1948 zijn professie in de FIC af. Op 5 juni 2021 overleed hij in Woonzorgcentrum De Beyart in Maastricht.

Het is niet eenvoudig om vanmiddag het leven van de intens goede mens, die we nu voor het laatst in ons midden hebben, in zorgvuldig gekozen woorden, helemaal recht te doen.

Antoon Karel Pieter Verkoijen, die 95 jaar mocht worden, hield er helemaal niet van publiekelijk te worden toegesproken.

Toon was een oprechte mens, die mooi beschreven werd in het boek Wijsheid van koning Salomo, waaruit we zojuist hoorden lezen: “Koester boven alles je hart, want dat is de bron van leven. Laat er niets oneerlijks uit je mond komen en geen bedrog over je lippen.”

Hij plaatste de lamp van zijn vele goede gaven, niet onder de korenmaat. Velen liet hij delen in zijn rijke gaven naar hart en geest. “Wie oren heeft om te horen, die moet horen”, klonk het in het evangelie. Of met de haiku van zuster Augusta, die op de rouwbrief stond:

*Voortdurend kijken,
wat er diep leeft in jezelf,
en in de ander.*

Hijzelf vertelde in een interview: “Een mensenleven is gezegend vanaf het begin. Dat wil zeggen dat je blij mag zijn met je hoofd, je armen en benen. Blij met je gaven en je karakter. Heel je lijf, met alles erop en eraan, is een afstraling van de schepping”. Hij vertelde in dit gesprek ook, dat hij aan zijn jeugd bijzonder aangename herinneringen had. “In een gezellige, warme sfeer, ben ik in Venlo opgegroeid”.

Na de lagere schoolperiode bij de broeders, verliet hij in september 1938 zijn geboortehuis en ging naar Maastricht zijn opleiding tot broeder volgen. Wanneer we aanstonds horen wat hij allemaal in zijn leven heeft geschreven, gesproken, verricht, begeleid en geleid, dan verbaast het me, in zijn ‘status’ te lezen dat hij zegge en schrijven twee diploma’s behaalde: zijn onderwijsakte en hoofdakke.

Hij volgt in de woelige oorlogsjaren zijn opleiding tot onderwijzer en doet op 15 augustus 1948 zijn eerste professie. Later zegt hij in een gesprek: “Voor mijzelf vergelijk ik het religieuze leven met een huis. Het is volledig gemeubileerd en ingericht en van alle gemakken voorzien. Voor veel vrouwen en mannen was het lange tijd een huis waaraan niets veranderd mocht worden: alles moest keurig netjes op zijn plaats blijven staan. Er mocht niets aan worden toegevoegd of weggehaald. Alles was geregeld en op papier gezet. En daar had je je maar aan te houden.”

Hij dént en zégt dit zonder wrevel of kritiek. Maar hij zal heel zijn verdere broederleven eraan bijdragen dat ‘het religieus huis’ de ramen opengooit, meubilair vervangt en dat er fleurige gordijnen voor de ramen komen hangen.

Als hij zijn koperen jubileum nog niet heeft gevierd, wordt hij al overste. In de gemeenschap van Waalwijk. In 1964 wordt hij de eindverantwoordelijke voor het klooster aan het Westeinde in Den Haag en wordt hij in 1966 lid van het eerste Nederlandse provinciaal bestuur. Op kerkelijk gebied stormachtige tijden. In elke veertiendaagse bestuursvergadering komen er uittredingen van broeders aan de orde. Zwarte tijden voor bestuur en medebroeders.

Bij het bezoeken van de gemeenschappen in het land, heeft hij een luisterend oor, geeft goede raad en komt over als een wijze en inspirerende man. In 1982 geeft hij aan dat hij ánder dan bestuurlijk werk wil gaan doen.

Toon maakt in deze jaren én de jaren erna, deel uit van meer dan 20 werkgroepen. Hij is er voorzitter van, of actief lid en uitvoerder van voorstellen en plannen. Hij laat zijn woorden niet alleen klinken, maar gaat ook tot daden over. In januari 1984 meldt hij zich aan bij de nieuwe leefgroep aan de Roomtuintjes in Amsterdam. Een gedurfd en moeilijk experiment van daadwerkelijke dienstbaarheid aan de bewoners van een achterstandswijk.

Toen Toon voor ons congregatieblad werd geïnterviewd over ‘Leven in wording’, zei hij over vriendschap onder religieuzen onder meer: “De eerste zin in onze Constituties is: God is liefde. Dat is een zin die je heel verheven kunt invullen. Het kan je er toe zetten om je genegenheid en aandacht alleen te richten op God. Theresia van Avila schreef al: “... dat er slechts één liefde is: de liefde voor de mens en tot God, die tot een geheel dienen samen te vloeien. Genegenheid en tederheid in de relatie van een vrouw met een man, van een man met een man, of vrouw met een vrouw, scheppen ruimte en leiden tot verdieping en verrijking.”

Toon had jarenlang een goede vriendin in zuster Augusta van de Wiel, Zuster van Schijndel. Ze overleed in 2019. Ze waren elkaar tot kostbare steun in goede en kwade dagen. En God zag dat het goed was.

Een nieuw leven gaat voor hem open wanneer hij het schrijven van iconen ontdekt. Tijdens vakanties maakte Toon al prachtige pentekeningen. Naast de voortreffelijke maaltijden die hij

dan voor de anderen verzorgde, zat hij op stille plekjes in de natuur, fijnzinnige landschappen te tekenen. Talloze iconen voegde hij aan zijn lijst van kunstwerken toe.

In Maastricht start hij met broeder Wim van Winden en Ank Landwier het ‘Iconenatelier Sint Servatius’, in het pand van In de Rooden Leeuw hier in de stad. In 2003 worden deze activiteiten verplaatst naar de zolder van de Voorbouw van De Beyart en zorgt de toenmalige Beyartdirectie voor een stemmige, grote werkruimte, een mooie gebeds- en meditatieplek en een opslagruimte voor materiaal. De begeleiding verandert in de loop der jaren.

Toon blijft dit inspirerende initiatief trouw tot aan zijn dood. “Een icoon is nu geveld” zei een bebroefde iconenschrijver die Toon jarenlang kende.

“Met een icoon wordt geprobeerd een brug te slaan tussen het zichtbare en onzichtbare”, zegt Toon in 1997 in een interview. “Er ontstaat een werkelijkheid zonder tijd, zonder ruimte. Mijn kamer heeft een ‘rode hoek’. Dat is het plekje waarin enkele iconen hun plaats hebben gekregen. Ik kijk er in diepe rust naar en bid bij deze iconen. Ik leef ermee als iets van-zelf-sprekends. Voor mij maken iconen in deze wereld iets voelbaar van die onzichtbare, ongrijpbare wereld van God. Al kijkend kom ik tot een woordloos, wonderlijk stil, contact met God.”

Met volledige overgave heeft Toon zijn laatste maanden in dit leven doorgebracht. Na een zeer rijk leven, waarin hij talloos velen, medebroeders, zusters en iconen-schrijvers, wijze woorden toevertrouwde, inspireerde, hulp bood, is hij van ons heengegaan.

Hij verkeert thans in het gezelschap van al die mannen en vrouwen die hij, als heiligen met zijn schilderskwast, op iconenplanken beschreef. Het lijkt me voor Toon én voor hen een zeer verdiend ‘zalig genot’.

*Na de dood van jou
wordt het heel zacht van binnen
volop genade*

We blijven deze mooie mens diep in ons hart meedragen.

Geloften eigentijds leven

Tony de Meulder

Broeder Toon roept ons vanmiddag hier samen in deze mooie kapel in De Beyart. We komen samen om God dank te zeggen voor zijn leven. Daarom beginnen wij deze viering met een teken van ons geloof. In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest.

Beste broeders, familie en vrienden van Toon, ieder van ons is hier vanmiddag met eigen herinneringen aan hem. En de laatste dagen hebben we met respect over hem gesproken en herinneringen opgehaald, misschien wel anekdotes verteld. Wie was Toon, als broeder, als broer, als oom, als vriend?

In 2002 mocht ik Toon via zuster Augusta leren kennen. En met de jaren groeide onze vriendschap. Rijke gesprekken over het religieuze leven, misschien beter gezegd, over zaken die het leven raken. Deed onze vriendschap groeien. Regelmatig trof ik hem bij Augusta of zij kwamen samen naar Heeswijk. Toon had iets van een mysticus. De haiku op de rouwcirculaire is dan ook zeer treffend. "Voortdurend kijken wat er leeft diep in jezelf en in een ander." Dit leefde Toon, telkens was hij op zoek naar de kern, het heilige in het leven. Toon zocht de grote God niet zozeer in kathedralen maar meer in het leven van elke dag. Als ik aan Toon denk, zie ik iemand die zijn religieuze geloften eigentijds leefde. Hij durfde te leven met open handen, hij deelde zijn leven met velen die hij tegenkwam. Met enthousiasme kon hij vertellen over zijn tijd in de Roomtuintjes in Amsterdam, de bezoeken aan de Dominicus, de drieweekse retraites en niet te vergeten het iconenatelier. Toon vertelde altijd dat het niet ging om het schilderen, het schrijven van iconen, maar dat de iconschilder contact kreeg met de heilige die hij schilderde. Maar het ging hem ook om de ontmoeting met de ander, de Ander met een hoofd- en een kleine letter.

Op al deze plaatsen leefde hij met open handen. Toon leefde met open oren, hij was gehoorzaam aan mensen. Hij kon luisteren!!! Hij leefde met een open hart, hij was er voor velen. Met res-

pect sprak hij altijd over anderen, over zijn medebroeders, hij was trouw aan velen. Ook wil ik hier de naam van Zr. Augusta noemen. Op een mooie manier gaven zij gestalte aan hun lange vriendschap, waardoor hun beider religieuze leven meer kleur kreeg en zij er hierdoor nog meer konden zijn voor anderen. Wat zou ik vele religieuzen en priesters zo'n vriendschap gunnen.

Toon, was als Venloënaar ook chauvinistisch, als hij mijn Venlose moeder ontmoette werd er direct dialect gesproken. Op een kaart stond altijd: "doe veel groeten aan het Venloësmidje". Toon, het zij je vergeven.

Maar nu staan we aan de grens van afscheid nemen. Voor de laatste keer hebben wij zijn lichaam in ons midden aanwezig. Maar we laten hem pas gaan als wij zijn leven respectvol hebben herdacht. We doen dat door samen te bidden, te zingen, door onze aanwezigheid, door ons verbonden te voelen met de velen die op dit uur thuis een kaarsje branden of zich op welke manier verbonden voelen met Toon.

We nemen afscheid van een medebroeder, een broer, een oom, een vriend van wie we houden. Eigenlijk telt in ons leven alleen datgene wat stand houdt in de dood. Bestand tegen de dood is alleen wat je uit liefde hebt gedaan, uit liefde tot God en uit liefde tot je medemens.

Het laatste stukje van dit levensboek van broeder Toon sluiten we af, of toch niet?

Nee, we sluiten het niet af we schrijven zijn levensverhaal verder door herinneringen op te halen door de naam van Toon te blijven noemen. Want iemand is pas echt dood als zijn of haar naam niet meer wordt genoemd. Toon, het Licht overwint! Leef in dat licht dat geen einde kent.

Maken wij het stil en brengen wij onze gedachten en gebeden op Gods hoogte.

Toon op de planken, samen met Jo Tullemans

Eindvisitatie in Zambia bij het sluiten van de provincie

Duizel, 1988. Zusters en broeders van diverse congregaties tijdens een 'Drieweekse'.

Licht en schaduw

Johan Muijtens

Voorbeden bij de uitvaart

Liefdevolle,
wij danken U voor het grote geschenk van Toon
als onze medebroeder.
Voor velen is hij, geïnspireerd door Uw Geest,
een zegen geweest door zijn rust, zijn wijsheid,
zijn aandacht en zijn levenservaring.
Open ook óns voor diezelfde Geest
en doe ook ons, op ónze manier,
steeds meer rijpen tot prachtige vruchten
van uw leven-schenkende Liefde.

Liefdevolle,
wij danken U voor de vele gaven,
die U Toon geschonken hebt:
bestuurlijke kwaliteiten, artistieke gaven,
geestelijke begeleiding, creativiteit op
het gebied van gebed en bezinning en het
bevorderen van waardering voor onze Constituties.
Help ons te geloven, dat u ook ieder van óns
op een unieke manier toerust
en ook óns kostbare instrumenten van heil
voor anderen wilt laten zijn.

Liefdevolle,
met groot respect voor de gevoelens van anderen
heeft Toon een warme vriendschap beleefd
en ook anderen op die weg
bevestigd en bemoedigd.
Geef ook ons de moed
om menselijke genegenheid
en warmte volop toe te laten in ons leven,
want die behoren tot de mooiste gestalten
van uw Liefde.

Liefdevolle,
Toon ervoer niet alleen de mogelijkheden
maar ook de beperkingen
van zijn introverte karakter en zijn vorming.
Door uw genade is hij in staat geweest
het licht én de schaduw in zijn leven
tot een bijzonder mooi geheel te maken.
Geef zo ook aan ons,
dat we de moed niet verliezen en vertrouwen,
dat in alles wat we zijn en kunnen,
en óók in onze begrenzingsen,
een vruchtbare en gelukkige weg
gestalte kan krijgen.

Liefdevolle,
zó hebt U Toon nu voorgoed bij U opgenomen,
verrezen en onbeperkt.
Laat zijn leven, dat ten einde toe U was toegewijd,
een blijvende bemoediging voor ons blijven.
Dat vragen wij U vol vertrouwen,
door Jezus en zijn Moeder,
die ons op diezelfde weg van leven
en geluk zijn voorgegaan.

*Het geraakt worden
en antwoord geven op de
roepstem in stilte*

Eenvoudig, spiritueel

Gerard Langelaan

Vandaag nemen we afscheid van een zeer bijzonder mens, onze medebroeder, familielid, vriend Toon Verkoijen. Een afscheid als dit roept dit herinneringen bij ieder van ons op. Graag wil ik mijn persoonlijke herinneringen kort met u delen. Waarom? Omdat Toon een zeer aimabele, vriendelijke, eenvoudige maar niet op de laatste plaats een wijze, diep religieuze en spirituele man is geweest, die veel voor anderen betekend heeft.

Herinneringen aan de lagere school

Mijn eerste herinnering aan Toon gaan terug naar precies 65 jaar geleden. Ja... je zou het niet zeggen! U moet weten dat in de binnenstad van Den Haag de broeder die de eerste klas had, was uitgevallen. De Overste van de school schreef een brief naar de Generaal Overste in Maastricht en vroeg om een vervanger. Het moest wél een goede onderwijzer zijn omdat het geen gemakkelijke school was. De Generaal Overste schreef terug dat hij een broeder had, de beste onderwijzer van die tijd. En zo kwam ik als zesjarig klein jongetje bij hem - de eerste keer door mijn moeder gebracht - naar de school in de Da Costastraat. Voor de allereerste keer - zonder het veilige gevoel en de bescherming van vader, moeder, broers en zussen, enigszins gespannen naar een vreemde school ver uit mijn vertrouwde omgeving. Klasgenoten waren in tranen bij het afscheid nemen van hun moeder en ikzelf kon met moeite mijn tranen in bedwang houden.

Maar wat gebeurde er? Binnen de kortste keren, bij aanvang van de les, ontstond er een sfeer van vertrouwen en vriendelijkheid die br. Toon - voor ons toen bekend en aangesproken als broeder Liberius - over ons uitstraalde. Wat was dat een lieve, vriendelijke en rustige man, lopend in een zwarte jurk. Thuis aangekomen vroeg mijn moeder hoe het die dag was verlopen. Ik vertelde dat de klassebroeder zo'n lieve aardige man was en dat ik later ook zo'n lieve aardige broeder wilde worden. (ik laat aan anderen over of dat tot nu toe gelukt is).

Toon verstond de kunst om op zijn eigen rustige manier alle aandacht te vragen en ieder direct op zijn gemak te stellen. Dikwijls zeg ik - net als vele medebroeders die eenzelfde ervaring vroeger hebben gehad - dat ik mijn roeping te danken heb gehad aan het voorbeeld van Toon.

De naam Liberius

Zoals U misschien gezien heeft, lag op Toon zijn kist zijn geloftebrief, ondertekend met zijn professionaam Br. Liberius. Een gebruik dat bij ons broeders gangbaar is bij overlijden. Dit is de naam die Toon bij intreden in onze congregatie gekozen of gekregen had. Persoonlijk vraag ik mij af waarom hij juist deze naam 'gekozen' had. Dit omdat elke naam een betekenis heeft. De naam 'Liberius' schijnt volgens Google in de vierde eeuw veel voorgekomen te zijn. Het zou een zeer wijze man van goede komaf zijn geweest, die vele belangrijke bestuurlijke functies in die tijd bekleedde en die veel ontzag genoot bij zijn tijdsgenoten. Eveneens heeft er een vrome diep gelovige Paus Liberius bestaan, die later heilig is verklaard.

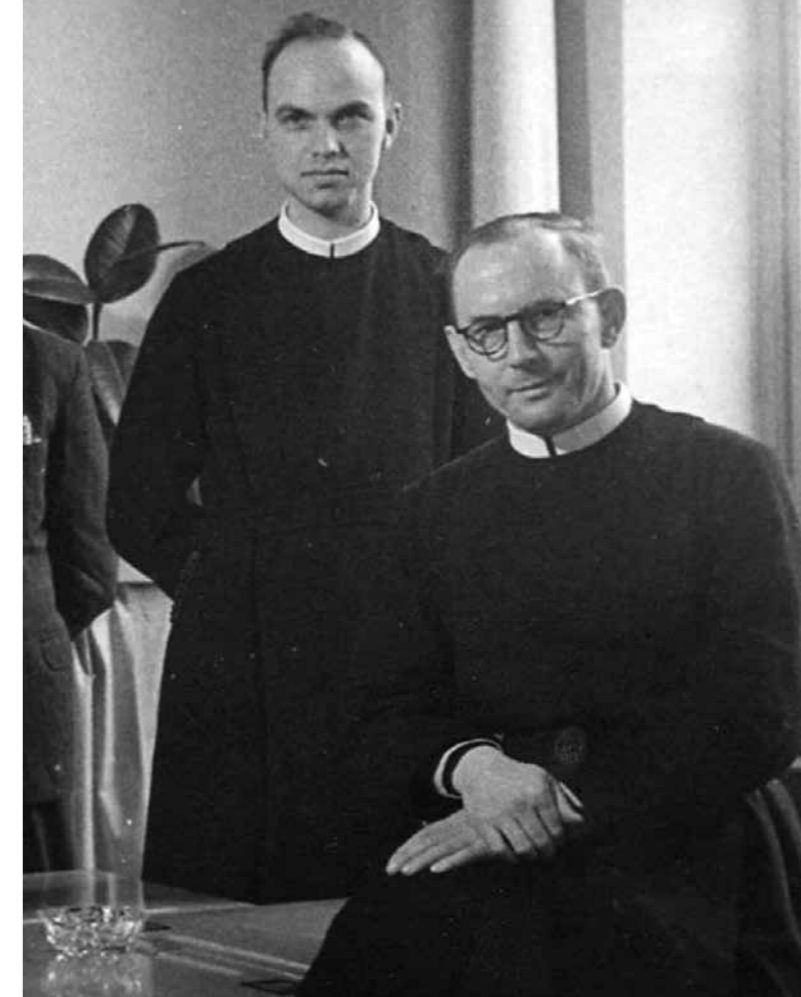
Nu is het onduidelijk voor mij waarom juist Toon deze naam heeft gekregen of genomen, (is het de Voorzienigheid?) maar er zijn m.i. wel veel overeenkomsten in daden tussen de eerder genoemde aristocraat, de latere Paus Liberius en broeder Liberius, onze Toon. Toon heeft in onze congregatie al heel vroeg zeer vele bestuurlijke functies bekleed. Ze zijn al genoemd. En niet alleen in onze congregatie heeft hij veel betekend maar ook voor vele andere congregaties. Als leider van o.a. kapittels en andere overlegvormen of als gesprekspartner of vertrouwenspersoon. Spiritueel heeft hij ook een onuitwisbaar grote betekenis gehad om jarenlang mensen gelukkig te maken en diepgang te geven in hun leven door het aanleren van Iconen te schilderen en niet te vergeten om ook deel te nemen aan de 'Cursus in Wonderen'.

De naam Liberius betekent Liberty, vrij zijn, vrij van geest. En Toon heeft deze zijn naam eer aan gedaan. Toon was dat ook, vrij van geest. Onze voorganger heeft het al gememoreerd in zijn openingswoord tijdens de viering. Toon wist voor hemzelf onderscheid te maken in wat in het leven wezenlijk van belang was in geloof en spiritualiteit. Hij was naar mijn mening op deze manier diep religieus. Maakte onderscheid tus-

sen franje en waar het in het leven écht om gaat. Met deze zekerheid heeft hij zijn ziekbed in alle rust en vertrouwen gedragen, in het geloof dat hij verenigd zal worden met zijn Heer en al zijn geliefden.

Namens alle medebroeders en mijzelf, alle congregaties, familie en vrienden mag en wil ik je danken voor wat jij voor ons hebt betekend. Rust in eeuwige Vrede.

Een icoon is geveld...

Boven: 1950, Toon (achter) in zijn onderwijstijd

Onder: 1990, Buin (Chili), Toon als vertegenwoordiger van het Generaal Bestuur met Mario Boonman in diens pompoenkwekerij

Geroerd ben ik nu
door het geheim van het leven
onuitsprekelijk

Gaandeweg ontmoet
je het geheim van leven
diep in elke mens

Aangeraakt door mijn
diepste kern, sta ik in bloei
en zeg: dat ben ik

